

COLUMN 16 - REQUIEM tussen dood en begraven

Intr. 6.
R Equi-em * aetér- nam dó-na é- is Dómi-
ne : et lux perpé-tu- a lú-ce- at é- is
Ps. Te dé- cet hýmnus Dé- us in Sí- on, et tí- bi reddétur
vótum in Jerú- sa- lem : * exáudi ora- tí- ónem mó- am, ad
te ómnis cáro véni- et. Réqui- em.

Ant. 7.
I N pa- ra- dí- sum: dedúcant te Ange- li: in tu- o
advé- tu susci- pi- ant te Mártý- res, et perdúcant
te in ci- vi- tá- tem sanctam Je- rú- sa- lem. Cho- rus
Ange- ló- rum te su- sci- pi- at, et cum Lá- za- ro
quondam páu- pe- re aetérnam hábe- as réqui- em.

De ene uitvaart is de andere niet. Vroeger, ja vroeger, was alles gemakkelijker, toch? Of het beter was weet ik niet, maar wel makkelijker. De uitvaartrituelen stonden vast. Je hoefde bij wijze van spreken weinig te doen en niks te denken. Er werd gedacht en er werd gedaan. Vooral in de kerk.

Tegenwoordig ligt dat anders. Er valt veel te kiezen, er valt veel te doen. Misschien inmiddels ook wel veel meer dan ons lief is, want zóveel tijd krijg je nou ook weer niet om van alles te bedenken en voor te bereiden tussen dood en begraven. Vooral niet als je er nog nooit van te voren over nagedacht hebt.

En of dat beter is weet ik ook al niet. Wat is het juiste midden tussen *te veel* en *te weinig* keus? Ja: *precies goed*. Maar wat is precies goed? Dat is anders voor jou dan voor mij.

Steeds opnieuw verrast en verbijstert het mij wat voor een gat er nou weer is ontdekt in de uitvaartmarkt. Google maar eens wat en er gaat een wereld voor je open. En het is de vraag of we daar met zijn allen op zitten te wachten.

Maar we behoeven ons er ook niet druk over te maken, want als we er niet op zitten te wachten dan sterft een alwéér nieuw ritueel vanzelf wel een stille dood. En het goede blijft vanzelf behouden.

Dit jaar was het jaar nog jong toen ik –onvrijwillig en verdrietig genoeg– de kans kreeg dit goed tot me door te laten dringen. Van een goed bevriend stel van ons overleden in dezelfde week, vier dagen na elkaar, de beide vaders. De beide uitvaarten vielen dan ook in dezelfde week. Ik ga het niet hebben over de bizarre hectiek in de gezinnen van de nabestaanden, dat kan een ieder zich zo ook wel voorstellen.

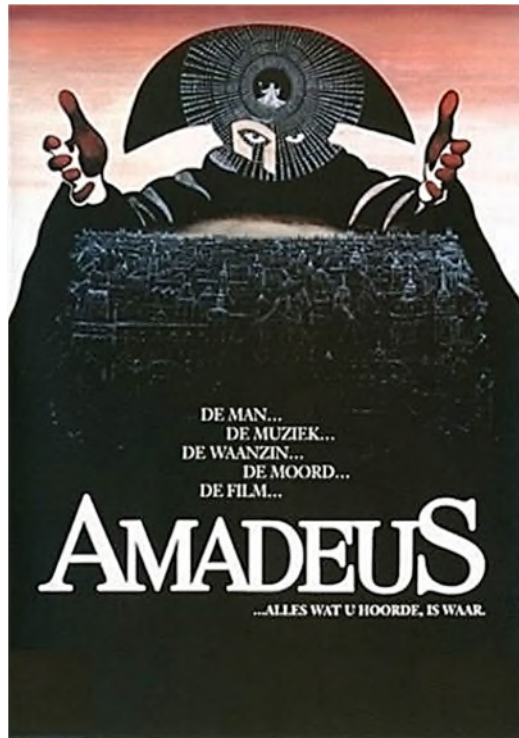
De uitvaarten, hoewel beide rooms-katholiek en beide in Limburg, lieten een verschil zien in de uitvoering van het van roomse wege vaststaande katholieke ritueel.

Iedereen weet –zeker de mensen die in het zuiden van het land wonen– dat er jaren geleden ook in de rooms-katholieke kerk een trend ontstond in meer zeggenschap en persoonlijke inbreng bij een uitvaart. Dat werd eerst oogluikend toegestaan totdat Rome in de gaten kreeg dat de kerk werd gebruikt voor uitvaarten van mensen die niet eens “kerks” waren.

Toen was het afgelopen, het mocht niet meer en het uitvaartritueel werd weer een requiemmis.

En iedereen weet –zeker de mensen die in het zuiden van het land wonen– dat er een groot verschil is tussen jonge pastoors die zich gedragen als iemand van de “oude stempel” en oude pastoors die zich gematigder en vooruitstrevender opstellen dan hun jonge collega’s.

Zie voor de tegenstelling alleen al mijn column over Waalwijk en zie mgr. Muskens.

In de eerste uitvaart die we die week bijwoonden volgde de mis het formele rooms-katholieke uitvaartritueel inclusief koor, op een enkel woord van de oudste zoon na. Meneer pastoor was jong en deed alles alleen. Geroutineerd. Toegegeven, zijn stem klonk goed bij het gregoriaans, maar erg persoonlijk bracht hij het allemaal niet, al werd de naam van de overledene diverse malen genoemd. In het beschreven vaststaande uitvaartritueel staat op de plaats waar de naam moet worden uitgesproken een aantal puntjes Rome kan tevreden zijn, de pastoor heeft zijn plicht vervuld.

De tweede uitvaart werd geleid door een oude pastoor. Het was niet te merken dat hij de mis al voor de -tígste keer deed, hij deed het alsof het géén routine was. Hij zong niet zelf, dus kan ik niet beoordelen of dat verstandig was of niet. Het onvervalst gregoriaans kunnen zingen wordt immers niet vanzelf je deel bij de wijding, dat kan ik je verzekeren.

De formele rituele uitvaartmis werd ook hier op de voet gevolgd, maar alle dochters kwamen ook aan het woord. Het koor was vervangen door een enkele mevrouw met een warm stemgeluid en een enkele gitaar. Haar teksten raakten menig gevoelige snaar ...

Ook deze pastoor vervulde zijn plicht en Rome kan tevreden zijn, ook al betwijfel ik dat laatste. Maar ik verwonder mij over het verschil.

Een dag of wat na deze ervaringen bezochten wij het Muziekcentrum. Het Brabants Orkest en Het Brabants Koor voerden het requiem van Mozart uit. Subliem. En weer beleefde ik een uitvaart, weer bevond ik mij in de periode tussen dood en begraven. Hoewel mijn moeder al 25 jaar dood is en zij niet katholiek was en zij is gecremeerd in plaats van begraven, het was háar uitvaart die zich door dit requiem weer in mijn gedachten drong.

De avond voor haar uitvaart was alles door ons drietjes geregeld en besproken, er lag een lange avond voor ons ... die wij besloten vorm te geven door naar de film Amadeus te gaan.

De film eindigde met slechts enkele fragmenten van dit prachtige requiem, maar in het muziekcentrum herkende ik ze onmiddellijk. En wij beiden ondergingen dezelfde emotie en gedachte: wat is dat pràchtig om zó je uitvaart vorm te geven, zó zouden wij het allebei wel willen vormgeven als het zover is. En dat terwijl ik niet eens katholiek ben, niet gelovig ben zelfs.

Jammer alleen dat we er dan zelf niet meer met onze aandacht bij kunnen zijn.